

Analiza activității Guvernului de comunitatea științifică: realizări și probleme

În virtutea atribuțiilor ce îi revin în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare, comunitatea științifică, pe lângă alte atribuții ce țin de cercetare, în calitate de consultant științific al autorităților publice, are misiunea de a cerceta obiectiv și a evalua nepărtinitor evoluția dezvoltării țării, a constata realizările pozitive și a propune unele soluții de valorificare a rezervelor depistate.

În perioada ce s-a scurs de la învestirea Guvernului, în pofida crizei economice mondiale, unor impedimente de ordin organizatoric, moștenite de la guvernele precedente, s-a întreprins o serie de acțiuni în vederea dezvoltării țării, lucru, care se desprinde evident și din raportul prezentat recent de către domnul Vladimir FILAT la ședința în plen a Parlamentului.

Așadar, constatăm că Republica Moldova a devenit una din cele 3 state cu cea mai mare creștere economică din Europa. Volumul investițiilor a crescut cu 12% față de perioada precedentă. Au fost finalizate 249 apartamente sociale. Au fost create peste 1000 locuri noi de muncă, are o dinamică pozitivă și creșterea exporturilor cu 33,3%.

În topul alcătuit de "Doing business", avansând cu 18 poziții, Moldova s-a calificat printre primele 10 state cele mai reformatoare din lume. Și alți indici macroeconomici denotă mutații pozitive în actul de guvernare. Cu 4,4%, în comparație cu 2009, s-a diminuat rata sărăciei absolute, iar diminuarea deficitului bugetar a scăzut până la 1,9% din PIB.

Cu 3,1 puncte procentuale s-a redus datoria de stat. Ca pondere în PIB a crescut cota fondului rutier până la 788 mil. lei, ceea ce s-a soldat cu reparații curente pe 9342 km ai rețelei de drumuri publice, de reabilitarea a 475 km drumuri publice. Au fost lansate 35 proiecte de producere a energiei din biomasă.

Și volumul global al producției agricole în prețuri comparabile a crescut în 2011 cu 4,8% față de 2010. A crescut cu 14,5% productivitatea la hectar.

În comparație cu 2009 numărul total al utilizatorilor de telefonie mobilă a ajuns la 3,4 mil., iar rata de penetrare a acestor servicii atingând 96,3% - în creștere cu 7 puncte procentuale comparativ cu anul 2010. A fost modificat Planul național de numerotare (PNN), care va permite liberalizarea modalității de acordare a numerelor de telefonie fixă pentru operatori.

Progrese s-au înregistrat și pe traseul integrării europene.

În perioada de referință Republica Moldova a devenit prima țară din cadrul Parteneriatului Estic și a doua din cadrul Politicii Europene de Vecinătate, care a obținut statutul de țară asociată la Programul științific comunitar, începând cu 1 ianuarie 2012, în rezultatul semnării Memorandumul de Înțelegere între Uniunea Europeană și Republica Moldova privind asocierea Republicii Moldova la cel de-al Șaptelea Program Cadru al Comunității Europene pentru Cercetare și Dezvoltare Tehnologică (PC7). Documentul a fost semnat la 11 octombrie 2011, la Bruxelles, de către Comisarul

European pentru Cercetare, Inovare și Știință, dna Máire Geoghegan-Quinn și, președintele AȘM, acad. Gheorghe Duca. Reamintim în context că PC7 este principalul instrument pentru finanțarea cercetării științifice în Europa, având în perioada 2007-2013 un buget de peste 53 miliarde Euro. Participarea la PC7 este deschisă unei game largi de organizații și persoane - centre de cercetare, universități, IMM-uri, corporații multinaționale, organe ale administrației publice și persoane fizice.

Astfel, în dialogul cu UE în vederea creării zonei de comerț liber aprofundat și cuprinzător cu UE.

Negocieri pe marginea Acordului de Asociere a RM la UE au fost închise provizoriu negocierile la capitolul "Dialogul politic și reforme, cooperare în domeniul politicii externe și securitate", sunt practic finalizate negocierile la capitolul "Justiție, liberate și securitate", închise 21 din 25 subiecte de negociere la capitolul "Cooperare economică și sectorială"; au fost încheiate negocierile la capitolul "Contacte interumane", au fost înregistrate progrese la capitolele "Preambul, obiective și principii generale", "Prevederi instituționale, generale și finale".

Din 42 de acte legislative și normative incluse în cadrul Programului național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană privind liberalizarea regimului de vize, 32 au fost aprobate final, iar 7 sunt în proces de examinare de către Parlament.

Vorbind despre reintegrarea țării, a fost relansat procesul de negocieri în formatul „5+2” și a fost semnată „Declarația cu privire la reluarea oficială a activității conferinței permanente privind chestiunile politice în procesul de reglementare transnistreană”. A mai fost semnat, la 10 ianuarie curent, Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind Programul „Măsuri de Consolidare a Încrederii”. Astfel, în perioada 2011-2013 Comisia Europeană împreună cu PNUD va implementa un set de proiecte în valoare de circa 13 milioane euro, care vor fi orientate spre dezvoltarea mediului de afaceri, infrastructurii, proiectelor sociale, de mediu etc., având ca scop primordial consolidarea încrederii între ambele maluri ale Nistrului și susținerea procesului de reintegrare a țării.

La capitolul edificarea statului de drept, s-a obținut lichidarea instanțelor specializate de judecată, s-a purces la separarea poliției de aparatul central al MAI. S-a simțit creșterea transparenței procesului decizional prin consultarea cu societatea civilă a peste 90% din proiectele de documente de politici și acte normative promovate de Guvern

În cadrul reformei administrației publice s-a făcut delimitarea funcțiilor de elaborare a politicilor publice, a demarat elaborarea programelor de dezvoltare strategică pentru fiecare autoritate publică. Este preconizată introducerea funcției de secretar de stat, asigurând astfel independența procesului de administrare a treburilor publice de procesul politic. A fost aprobat programul strategic de modernizare tehnologică a guvernării și a avut loc lansarea ghișeului unic electronic al serviciilor publice.

Unele rezultate, deși modeste, s-au înregistrat în domeniile politicilor sociale. Au crescut cu 8,5% salariile a 107 mii angajați cu retribuție mică din instituțiile bugetare,

iar creșterea salariului mediu lunar pe economie a depășit 10,4%. S-a înregistrat reducerea mortalității materne de la 44,7 decese la 100 mii nou născuți la 17,7.

Au fost majorate cu 25% salariile pentru 55,6 mii cadre didactice.

În cercetare – inovare se află în derulare 330 proiecte instituționale și din cadrul programelor de stat, dar și peste 120 de proiecte comune cu parteneri din NATO, Uniunea Europeană, SUA, Germania, Italia, România, Ucraina, Rusia, Belarus, Elveția, structurate pe direcțiile strategice de cercetare, aprobate de Parlament. Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic întrunește 36 de rezidenți, care au realizat producție în anul 2011 de 70 mln lei, iar la 7,3 mil. lei alocați de la bugetul de stat au venit cu o cofinanțare în sumă de 7,8 mil. lei din partea agenților economici interesați.

Cu gândul la generațiile viitoare în 4 raioane au fost reabilitate rețele de aprovizionare cu apă cu o lungime de 38 km. S-a majorat ponderea populației ce are acces la surse de apă potabilă și canalizare (respectiv cu 4,4% și 5,3% față de 2009). Se observă creșterea ponderii localităților urbane asigurate cu sistem de management integrat al deșeurilor (cu 6,6% față de 2009). Au fost reconstruite/reabilitate 27 km de diguri în 5 raioane și instalate 11 posturi hidrometeorologice automatizate pe r. Prut.

Acțiunile implementate cu scop de reducere a poverii administrative asupra mediului de afaceri au servit o preocupare continuă a politicilor publice. Totuși măsurile întreprinse nu au fost foarte rezultative. Conform graficului de mai jos, calitatea serviciilor publice și abilitatea guvernului de a formula și implementa politici publice profunde stagnează, puține progrese în acest sens au fost înregistrate.

În ultimii ani ratingul Republicii Moldova în clasamentele Băncii Mondiale și altor organisme internaționale s-a îmbunătățit. Astfel, condițiile de inițiere a unei afaceri s-au îmbunătățit, micșorându-se atât numărul, cât și costul de inițiere al afacerii. Începând cu 2006 numărul de zile necesare inițierii afacerii a scăzut enorm de la 30 la 9 zile în clasamentul pentru anul 2012. Costul inițierii afacerii, comparativ atât cu 2006, cât și cu anul de dinaintea crizei 2008, este per total mai mic.

Paradoxal, în Republica Moldova cheltuielile publice, deși majoritatea nu sunt îndreptate spre sectorul productiv, sunt asociate cu creșterea PIB per capita. Fenomen explicabil, dar cu siguranță fără mari efecte asupra PIB potențial. Astfel, deși pe termen scurt sporirea cheltuielilor publice va impulsiona creșterea PIB, pe termen lung, în cazul păstrării structurii actuale a acestor cheltuieli, acestea nu vor avea un efect determinant.

În ultimii ani povara fiscală s-a diminuat atât în sensul numărului necesar de zile pentru a onora obligațiunile fiscale, cât și în termenii veniturilor totale încasate la BPN raportate la PIB. La acest capitol, indicatorii ce caracterizează economia națională sunt comparabili cu regiunea.

Rezultatul măsurilor de restituire a TVA sunt ambigue. Deși, ritmurile de creștere a restituirilor este în creștere, restituirile în valori absolute au avut o evoluție de scădere. Comparativ cu 2008 în 2011, restituirile corespund unui nivel de 90%.

În perioada 2009-2012 o serie de măsuri au contribuit la facilitarea accesului antreprenorilor la mijloace financiare pentru inițierea și dezvoltarea sau relansarea afacerilor. Printre acestea pot fi evidențiate: programele PNAET și “PARE 1+1”; activitatea Fondului Special de Garantare a Creditelor; Programul de susținere a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, finanțat de Guvernul Japoniei; crearea și funcționarea Incubatoarelor de Afaceri, precum și alte măsuri.

În băncile comerciale ale Moldovei au fost deschise linii creditare pentru finanțarea IMM-urilor în cadrul implementării proiectelor de asistență externă. În a.2011 BERD a deschis linii creditare pentru Moldindconbank, Banca Socială, ProCreditBank, iar Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre – BC „Moldova Agroindbank” – pentru creditarea întreprinderilor mici și mijlocii. De asemenea, printre măsurile, care au contribuit la facilitarea accesului antreprenorilor la resursele financiare, e necesar de a menționa organizarea și petrecerea de către Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului IMM a unor seminare.

La capitolul climatul investițional, per total investițiile au o tendință pozitivă de creștere. Ritmurile și valorile anilor de dinaintea crizei nu au fost atinși, dar sunt atestate semne de creștere rapidă. Un fapt negativ este faptul că majoritatea ISD provin din veniturile reinvestite ale companiilor deja existente. Astfel, în 2008 ponderea veniturilor reinvestite era de 19%, iar în 2011 acestea au crescut până la 35%. Schimbarea structurală a fost efectuată din contul investițiilor directe în capital social.

În ultima perioadă a crescut numărului întreprinderilor noi înregistrate cu capital străin și a sporit ponderea acestora în numărul total al întreprinderilor înregistrate, constituind 9,1% în 2011, ceea ce este cu 1,3 p.p. și, corespunzător, 2,4 p.p. mai mult decât în anii 2008 și 2009. În decursul ultimilor 3 ani, au fost înregistrate 1651 de întreprinderi noi cu capital străin, al căror investiții în capital social a constituit 690 mil. lei.

Influxul de investiții străine directe în economia națională a avut tendințe pozitive în ultima perioadă. După o reducere cu 78,5% în anul 2009, acestea au crescut în 2010 cu 35,8% și cu 38,8% în 2011. Anul 2012 a început mai modest înregistrând o scădere cu 4,6 p.p.

Cele mai atractive sectoare pentru investitorii străini, din punct de vedere a creșterii stocului de ISD în capital social au fost sectorul financiar și tranzacțiile imobiliare. De asemenea au sporit investițiile și în alte sectoare: transporturi și comunicații. Conform Raportului Competitivității Globale în 2011 comparativ cu 2008, Republica Moldova a avansat cu 17 poziții, de la 113 la 96; agricol, un indicator al dezvoltării acestui sector ar putea fi considerat și reducerea unor bariere tehnice în comerțul cu aceste produse. Un argument în acest sens fiind înregistrarea pentru prima dată a exportului unor produse agroalimentare în UE pentru care exigențele de calitate sunt extrem de mari; sănătate și asistență socială ș.a.

În perioada de după criză, organismele și clasamentele internaționale poziționează Republica Moldova relativ mai bine decât înainte. Progresele majore au fost atinse la nivelul licențelor acordate.

Povara fiscală s-a diminuat atât în sensul numărului necesar de zile pentru a onora obligațiunile fiscale, cât și în termenii veniturilor totale încasate la BPN raportate la PIB. Astfel povara fiscală s-a redus cu aproximativ 5 p.p., dar trebuie de menționat că nivelul mediu al taxării a crescut, în special din cauza creșterii accizelor la diferite produse. Aspectele fiscale și indicatorii fiscali ce caracterizează economia națională sunt comparabili cu regiunea.

Vasta majoritate a cheltuielilor de capital ale autoritățile publice locale este pentru investiții social orientate și nu pe cele axate pe creștere. Din 2005 până în 2009 Moldova a cheltuit de 2,3 ori mai mult pentru școli, centre de sănătate, instituții de menire socială și culturală decât pentru sectoarele drumurilor, transporturilor, comunicațiilor și tehnologiilor informației luate împreună. La nivel local, noile investiții capitale sunt dominate de brășamentul satelor la gaze naturale și locuințele publice. Urmarea acestei direcții sociale în detrimentul celei economice în investiții riscă să împiedice modernizarea economiei Moldovei – după cum e cazul – pentru acces și competitivitate pe piețele profitabile ale UE și crearea noilor locuri de muncă acasă

În perioada anilor 2009-2011 îmbunătățirea climatului investițional se referă la creșterea numărului întreprinderilor noi înregistrate cu capital străin și sporirea ponderii acestora în numărul total al întreprinderilor înregistrate, care a constituit 9,1% în 2011, ceea ce este cu 1,3 p.p. și, corespunzător, 2,4 p.p. mai mult decât în anii 2008 și 2009. În decursul ultimilor 3 ani, au fost înregistrate 1651 de întreprinderi noi cu capital străin, al căror investiții în capital social a constituit 690 mil. lei. Majoritatea ISD sunt concentrate în energie, instituții financiare și tranzacții imobiliare, puține sunt îndreptate spre sectoarele tradabile (comerciale) ale economiei.

Menționăm reușita recent a Premierului la cea de-a II-a fază a dialogului privind liberalizarea regimului de vize, pentru ca în final, cetățenii Republicii Moldova să poată beneficia de simplificarea procedurilor de eliberare a vizelor cu o valabilitate de pînă la cinci ani cu intrări multiple pentru reprezentanți ai societății civile, oameni de afaceri, studenți, cercetători, jurnaliști, colective artistice, dar și abolirea regimului de vize pentru deținătorii de pașapoarte de serviciu.

În Acordul semnat la Bruxelles, privind protecția indicațiilor geografice ale produselor agricole și alimentare între RM și UE la compartimentele legate de calitate, protecția consumatorilor și proprietatea intelectuală, se va contribui la promovarea și protejarea produselor de calitate. Implementarea lui va contribui esențial la realizarea prevederilor viitorului Acord de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între RM-UE.

Cel de-al patrulea Acord - privind reabilitarea rețelelor de transmisiune electrică, prevede prin intermediul Facilității de Investiții pentru Vecinătate, oferirea Republicii Moldova de către BEI a unui credit concesional în valoare de 17 milioane de euro" și va conduce la îmbunătățirea sistemului de transmisie electric, pentru a-l racorda la rețeaua europeană de transmisiune a operatorilor de sistem electric (ENTOSO-E).

La Reuniunea a 14-a a Consiliului de Cooperare Republica Moldova - Uniunea Europeană, partenerii europeni au apreciat progresele înregistrate de țara noastră în

calea spre Europa și s-au referit în special la succesul înregistrat de Republica Moldova în procesul de racordare la principiile democratice, stabilizarea instituțiilor democratice, a statutului de drept, asigurarea unei economii de piață funcționale și progresele înregistrate în procesul de reglementare a conflictului transnistrean.

Totodată comunitatea științifică a evidențiat un șir de rezerve, valorificarea cărora ar permite soluționarea problemelor cu care se confruntă societatea noastră.

Dezvoltarea economică nesatisfăcătoare derivă:

din lipsa unei viziuni coerente de dezvoltare, cu asumări de riscuri proporționale în cadrul alianței;

din monopolizarea excesivă a economiei;

din suportul redus acordat antreprenoriatului;

este subestimată importanța domeniului de cercetare;

pentru producătorii autohtoni suportul acordat este insuficient și nu stimulează performanțele;

calitatea nesatisfăcătoare a sistemului educațional care nu asigură realizarea unei conexiuni eficiente cu economia reală, iar din lipsa unei viziuni pe termen mediu și lung, țara produce muncitori necalificați pentru „export”;

rămâne mare rata de emigrare a populației și, în consecință, are loc reducerea rapidă a volumului forței de muncă, dar și a nivelului mediu de calificare a ei;

se înregistrează reducerea dramatică a calității vieții în regiunile rurale;

depopularea țării și pierderea tradițiilor și a identității culturii naționale;

continuă segmentarea și stratificarea societății pe criterii politice, care duce la plasarea problemelor curente ale țării din latura pragmatică în câmpul abordărilor emoționale;

continuă erodarea valorilor morale în politică și reducerea popularității, dar și a încrederii populației în principalele instituții ale statului;

are loc neglijarea drepturilor cetățenilor prin oferirea unor servicii acordate de stat de calitate joasă.

Cea mai importantă provocare pentru Guvern a fost combaterea moștenirii care a fost lăsată de criză fără a periclita creșterea economică.

Se iau măsuri de creare și îmbunătățire a actului justiției.

Continuă stimularea competiției și deschiderii în sectorul financiar al economiei.

S-au simplificat procedurile de raportare și evidență primară și s-au început unele acțiuni pentru simplificarea și unificarea procedurilor de raportare. Pentru a simplifica și, în continuare povara administrativă un prim pas ar fi identificarea soluțiilor pentru facilitarea/reducerea raportării actelor primare necesare pentru evidența activității economice.

Este necesar de luat măsuri de re-engineering al sistemului fiscal în vederea creării unui model progresiv al taxelor, în special a taxelor din muncă și asigurarea sustenabilității plăților sociale, în special al pensiilor.

Se reorientează cheltuielile capitale din cadrul bugetului spre infrastructură. Bugetul de stat ar trebui să sprijine proiectele care vizează diversificarea activităților în zonele rurale, de preferință sub formă de co-finanțare a proiectelor donatoare. Exemplu ar putea fi introducerea de tehnologii pentru producerea de energie din biomasă. Acest lucru va crea mai multe locuri de muncă în zonele rurale și va păstra, de asemenea, venitul în zona de producție primară, contribuind la diversificarea economiei locale.

Continuă reforma subvenționării agrare în vederea promovării competitivității grație conformării standardelor UE pentru produse. Cercetările comparative din cadrul mai multor țări a cheltuielilor publice agricole indică faptul că investițiile în bunuri publice, cum ar fi cercetarea și dezvoltarea, infrastructura rurală, educație împreună cu crearea unei bune politici de mediu constituie unul din cei mai importanți promotori ai eficienței sectorului agricol. În acest sens, revizuirea subvențiilor agricole ar trebui să contribuie la oferirea priorităților acestor tipuri de investiții

În final conchidem, că îndeplinirea integrată a programului de guvernare solicită iminent consolidarea echipelor guvernamentală și celor ale autorităților publice de toate nivelele, depășind barierele politice și de partid cu antrenarea permanentă a factorilor de decizie din toate domeniile.

Guvernarea Republicii Moldova trebuie să se axeze pe dezvoltarea unei societăți bazate de cunoaștere.

Serviciul de presă al AȘM